

Nr 37

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av motion angående utbildningen inom barna- och ungdomsvårdsområdet.**Motionen**

1973:459 av fru Hörnlund (s) och herr Carlstein (s) vari hemställs

1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att utbildningen inom barna- och ungdomsområdet blir föremål för en övergripande utredning.
2. att försöksverksamhet med sammanhållen utbildning inom detta område vid utbildningscentra bör komma till stånd med det snaraste.

Nuvarande utbildningar inom barna- och ungdomsvårdsområdet

1. Tvåårig vårdlinje, gren för barna- och ungdomsvård, inom gymnasieskolan
2. Vissa specialkurser inom gymnasieskolan (svarande mot utbildning enligt 1)
  - 2.1 Kortare specialkurser:
    - Kurs för utbildning av personal i öppen barnavård, 3 veckor (dagbarnvårdare)
    - Yrkeskurs vid barnavårdsskola, 1 termin alt. 34 veckor (barnskötare)
    - Grundkurs för vård av psykiskt utvecklingsstörda, 1 termin (barnskötare)
    - Kurs för utbildning av lekplatspersonal, 1 termin
  - 2.2 Specialkurser som bygger på genomgången barnsköterskeutbildning:
    - Anstaltspedagogisk yrkeskurs för vård av sjuka barn och nyfödda barn, 1 termin (barnskötare vid barnsjukhus och BB-avdelning)
    - Anstaltspedagogisk yrkeskurs för vård av barn och ungdom på barnhem, 1 termin (barnhemsassistent)
    - Anstaltspedagogisk yrkeskurs för vård av psykiskt utvecklingsstörda, 1 termin (vårdare)
    - Anstaltspedagogisk yrkeskurs för vård av barn och ungdom med fysiska handikapp, 1 termin (skötare)
3. Utbildningar inom ungdoms- och fritidsledarområdet samt lärarutbildningar
  - 3.1 Specialkurser inom gymnasieskolan:
    - Utbildning av fritidspedagoger, 2 läsår
    - Utbildning av socialpedagoger, 3 läsår (barnhemsföreståndare)

Utbildning av fritidsledare, 40 veckor (i kombination med sammanlagt 40 poäng i sociologi och pedagogik)

Yrkeskurs för utbildning av ungdomsledare, 40 veckor

Yrkeskurs för utbildning av idrotts- och friluftsledare, 40 veckor

3.2 Utbildning inom folkhögskolan:

Ungdoms- och fritidsledarutbildning, 1–3 år (varierande tidslängd)

3.3 Lärarutbildningar:

Förskolläraryrkesutbildning, 2 år

Barnavårdsläraryrkesutbildning, 3 år

Ungdomsorganisationerna bedriver dels i samarbete med vissa folkhögskolor yrkesinriktad kursverksamhet i form av ämneskurs vid folkhögskola (jfr 3.2 ovan), dels i egen regi en omfattande utbildning av sådana ledare som i regel är verksamma endast på fritid. Sistnämnda utbildning sker i huvudsak vid veckosluts- och veckokurser. Organisationerna har stor frihet att själva bestämma utbildningens form, innehåll och metoder.

Utskottet

I motionen 1973:459 yrkas att utbildningen inom barn- och ungdomsområdet övergripande utreds och att försöksverksamhet med sammanhållna utbildning inom detta område kommer till stånd. Utskottet vill i anledning av motionen anföra följande.

Riksdagen beslöt år 1969 att utbildningen inom barnavårdens område skulle bli föremål för kartläggning och översyn (mot. 1969:II:121, SU 1969:172, rskr 1969:385). I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 29 juni 1970 åt skolöverstyrelsen att i nära samverkan med berörda myndigheter och utredningar överväga möjligheterna att i ökad utsträckning samordna utbildningarna på barnavårdsområdet. Till fullföljande av detta uppdrag tillsatte överstyrelsen en arbetsgrupp med representanter för socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet och Kommunalarbetsförbundet. Under arbetets gång togs kontakter med utredningar som lärarutbildningskommittén (LUK), barnstugeutredningen (BU) och 1968 års utbildningsutredning (U 68). Enär överstyrelsen inte ansåg sig kunna slutföra uppdraget förrän nämnda utredningar lagt fram sina betänkanden och statsmakterna fattat vissa beslut i anledning av dessa, överlämnade överstyrelsen i skrivelse den 3 juli 1972 en delredovisning av det utförda arbetet. I denna har överstyrelsen, som framgår av bilaga till detta betänkande, framfört bl. a. förslag till en samordnad utbildning på gymnasial nivå inom barnavårdsområdet av innebörd att vissa kortare specialkurser kan genomgå etappvis och i viss utsträckning samläsas med den tvååriga vårdlinjens gren för barn- och ungdomsvård.

Genom beslut den 14 maj 1970 har Kungl. Maj:t fastställt tim- och kursplaner för gymnasieskolans vårdlinje. Beslutet innebär att en samordning på vårdområdet kommit till stånd genom att en gemensam

basutbildning inledningsvis ges åt all personal inom hälso- och sjukvård, åldrvård, psykiatrisk vård samt barn- och ungdomsvård. Härigenom skapas en gemensam referensram för ifrågavarande personal, vilken är av stort värde för arbetet inom de olika områdena. Därtill kommer att de studerande vid behov förhållandevis lätt kan komplettera sin grundläggande yrkesutbildning med annan likartad yrkesutbildning.

Vidare har Kungl. Maj:t den 22 september 1972 genom tilläggsdirektiv uppdragit åt BU att i nära kontakt med skolöverstyrelsen utreda konsekvenserna för utbildningen av viss personal vid barnstugor vid ett förverkligande av utredningens förslag, varvid avsikten är att även undersöka om gällande kursplaner för utbildning av barnskötare inom vårdlinjen behöver förändras.

När det gäller längre utbildningar på ungdoms- och fritidsledarområdet är situationen följande. Utbildningen av socialpedagoger är i fråga om sitt innehåll inte föremål för särskild statlig utredning, medan utbildningen av fritidspedagoger avses att ses över av BU. Beträffande utbildningen av ungdoms- och fritidsledare har Kungl. Maj:t den 8 december 1972 uppdragit åt folkhögskoleutredningen att pröva det förslag om särskilda insatser för den ledarutbildning som skolöverstyrelsen fört fram i anslagsframställningen för budgetåret 1973/74. Utbildningsutskottet har i sitt betänkande 1973:12, punkten 1, behandlat viss försöksutbildning av sådan personal som för närvarande bedrivs vid folkhögskola. Vidare förekommer ettåriga kurser för utbildning av ungdomsledare respektive idrotts- och friluftsledare inom ramen för gymnasieskolan. Därtill anordnas på förslag av U 68 en s. k. kombinationsutbildning för fritidsledare, vilken innebär att dels en ettårig specialkurs för fritidsledare, dels studiekurser om 20 poäng i vart och ett av ämnena sociologi och pedagogik samordnas inom en tidsram av 80 veckor, varav åtta utgör praktik.

Beträffande lärarutbildningar erinras om att förskollärlinje enligt statsmakternas beslut skall finnas vid lärarhögskolorna för utbildning av förskollärare (prop. 1971:38, UbU 1971:12, rskr 1971:169, jfr prop. 1970:1, bil. 10). En samverkan mellan lärarutbildningarna för förskolestadiet och för lågstadiet skall enligt beslutet bl. a. skapa förutsättningar för en bättre kontinuitet i barnens utveckling i förskola och skola. BU avses enligt sina direktiv den 26 april 1968 uppmärksamma hur dess slutsatser beträffande den inre verksamheten i daghem och lekskolor kan inverka på utbildningen av förskollärare. Utbildningen av barnavårdslärare har utretts av LUK. Utbildningen föreslås förlagd till filosofisk fakultet beträffande ämnesutbildningen och till lärarhögskola beträffande den praktisk-pedagogiska utbildningen. Ämnesutbildningen avses omfatta dels barn- och ungdomskunskap, dels ett av ämnena engelska, tyska, franska, psykologi, religionskunskap och samhällskunskap. Förslaget bereds för närvarande i Kungl. Maj:ts kansli.

Enligt förslag från U 68 skall den grundläggande högskoleutbildningen indelas i yrkesutbildningssektorer och organiseras på utbildningslinjer. Av de i detta utskottsbetänkande nämnda utbildningarna förs tills vidare

utbildningen av barnvårdslärare, förskollärare och fritidspedagoger till linjer inom undervisningssektorn, utbildningen av ungdoms- och fritidsledare till ungdomsledarlinjen inom kultur- och informationssektorn och utbildningen av socialpedagoger till socialpedagoglinjen inom vårddyrkesutbildningssektorn.

Utskottet har med det anförda i stora drag redovisat utredningsläget för olika utbildningar på barna- och ungdomsvårdsområdet. En genom en gemensam bas samordnad utbildning för flertalet av dessa ger berörda studerande möjlighet till ett successivt val av studieväg, vilket är en fördel på grund bl. a. av att en alltför smal inriktning av yrkesutbildningen begränsar den studerandes möjligheter att senare övergå till utbildning eller yrkesverksamhet inom närliggande sektorer av värdområdet. Integreringen av olika studiemoment inom respektive utbildning kan å andra sidan försvåras, om en långt driven organisatorisk samordning mellan olika utbildningar gör våld på respektive utbildnings specifika karaktär. För- och nackdelar bör förutsättningslöst prövas vid de fortsatta övervägandena beträffande möjligheterna att i ökad utsträckning samordna ifrågavarande utbildningar.

De första eleverna med avgångsbetyg från den tvååriga vårdlinjens gren för barna- och ungdomsvård lämnade gymnasieskolan vårterminen 1973. Enligt uppgift från skolöverstyrelsen är kravet på möjlighet till adekvat fortsatt utbildning stort. Fråga har uppkommit huruvida det skulle vara möjligt att tillhandahålla elever från denna gren av vårdlinjen en försöksvis avkortad utbildning för att dessa skulle få tillgodoräkna sig tidigare utbildning inom vårdlinjens gren för barna- och ungdomsvård för den fortsatta utbildningen till socialpedagog eller fritidspedagog i gymnasieskolan. Enligt utskottets mening är det angeläget att skolöverstyrelsen — i avvaktan på statsmakternas beslut i anledning av förslag från U 68, BU och kompetenskommittén och dessa besluts ikraftträdande — övergångsvis söker lösa frågan om en på detta sätt samordnad utbildning för elever som avslutat eller under de närmaste åren kommer att avsluta utbildning på vårdlinjens gren för barna- och ungdomsvård. Utskottet vill erinra om att avkortad studiegång för utbildning till sjuksköterska/sjukskötare anordnas för elever från andra grenar av vårdlinjen än grenen för barna- och ungdomsvård. Avkortad studiegång förbereds även för utbildning till ålderdomshemsföreståndare.

Skolöverstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för utbildningar på barna- och ungdomsvårdsområdet, har uppdraget att kartlägga och se över nämnda utbildningar i vad gäller möjligheterna att i ökad utsträckning samordna dem. Överstyrelsens delredovisning av utredningsarbetet innehåller bl. a. sammanställningar av ämnesinnehållet i de olika utbildningarna. Uppdraget är inte fullgjort av skäl som framgår av detta betänkande. Den komplicerade utredningssituationen kräver samråd mellan främst skolöverstyrelsen och barnstugeutredningen.

Med hänvisning till pågående utredningsarbete och till utskottets uttalande om en försöksvis samordnad utbildning för elever från vårdlinjens gren för barna- och ungdomsvård avstyrker utskottet förslaget i motionen 1973:459 om en övergripande utredning på barna- och ungdomsvårdsområdet och om en försöksverksamhet med särskilda utbildningscentra. Vad utskottet anfört om samordnad utbildning på barna- och ungdomsvårdsområdet bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna. Utskottet hemställer

att riksdagen beträffande utbildningen inom barna- och ungdomsvårdsområdet som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen 1973:459.

Stockholm den 17 oktober 1973

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

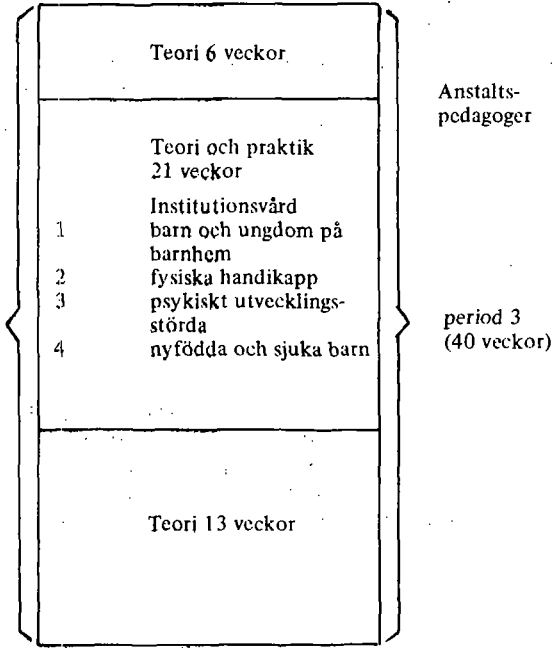
Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Larsson i Staffanstorp (c), Mårtensson (s), Richardson (fp), Nordstrandh (m), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), Svensson i Kungälv (s) och fru Nordlander (vpk).

Bilaga

Skolöverstyrelsens förslag till samordnade specialkurser inom barn- och ungdomsvårdsområdet

Förslag:

Samläsning med gymnasieskolans gren för barn- och ungdomsvård, årskurs 2

Vidareutbildning efter genomgång av block 1 alt. kurs för utbildning av personal i öppen barnavård = dagbarnvårdare 90 timmar

Grundutbildning för redan anställda utan utbildning

